

Michael Grant

In de voorste linie

Vertaling Erica van Rijsewijk

Harper
Collins
Young Adult

HarperCollins Young Adult is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

© 2016 Michael Grant
Oorspronkelijke titel: *Front Lines*
Vertaling: TOTA/Enica van Rijsewijk, met dank aan Jas van Driel
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Moravia Books s.r.o

ISBN 978 94 027 2320 5
NUR 285
Eerste druk april 2017

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Publishers LLC, New York, U.S.A.
Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC
© Nederlandse uitgave: HarperCollins Holland
HarperCollins Holland en Harlequin Holland zijn divisies van Harlequin Enterprises Limited
www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

DEEL 1

Vrijwilligers en dienstplichtigen

1

Rio Richlin – Gedwell Falls, Californië, VS

1942.

Herinner je je 1942 nog? Dat is nu een lange drieënhalf jaar geleden, hè? In 1942 konden de jappen nog zonder dat hun een strobreed in de weg werd gelegd door Azië rauzen. De Duitsers hadden heel Europa en een deel van Afrika bezet, voordat ze problemen kregen in de Sovjet-Unie. Onze Britse bondgenoten hadden er flink van langs gekregen – heel flink.

En wij Amerikanen?

Nou, wij kwamen pas net op gang. We hadden nog tijd genoeg om ons druk te maken om kleine dingen...

‘Rio Richlin, blijf van die suiker af. Goeie hemel, meisje, het rantsoen voor het hele gezin is een kilo per week, en ik ben het aan het opsparen voor de verjaardagstaart van je zusje.’

‘Ik heb maar een theelepeltje in mijn koffie gedaan, moeder.’

‘Ja, nou, een theelepeltje hier, een theelepeltje daar, dat is bij elkaar toch heel wat. Wie weet wat Rachel te eten krijgt?’ zegt mevrouw Richlin. Over de rantsoenen bij de marine heeft ze zo haar donkerbruine vermoedens.

Rio is zestien en ziet er leuk uit; geen schoonheid, maar wel leuk. Lang voor een meisje, en met de sterke schouders en eelthanden van een boerendochter. ‘Lang en slank,’ zou je kunnen zeggen. Als ze een jongen was geweest, had ze op honkbal gezeten en zou je verwachten dat ze zonder al te veel moeite de bal van het middenveld naar de thuisplaat zou gooien.

In de zachte Noord-Californische winter heeft ze een roomkleurige

teint en tijdens de lange zomerdagen krijgt haar gezicht de kleur van lichtbruine suiker, en ze heeft vage sproeten en draagt haar haar in een praktische paardenstaart.

‘De marine geeft haar vast wel te eten; het zou toch nergens op slaan om je eigen mensen uit te hongeren?’ brengt Rio in het midden.

‘Nou, ik denk niet dat haar kapitein een taart zal bakken voor haar negentiende verjaardag. Jij wel?’

Mevrouw Richlin zet die slotopmerking kracht bij door het rantsoenenboekje met zijn veelkleurige bonnen erbij te pakken en ze voor Rio op tafel in een waaier uit te spreiden. ‘Je ziet hoe we eraan toe zijn. Godzijdank hebben we de koeien. Ik ruil mijn melk met Emily Smith voor haar koffierantsoen, anders zouden je vader en jij niets te drinken hebben.’

‘We hebben altijd nog bier.’ Dat zegt Rio’s vader, Tam, die de keuken door loopt op weg naar zijn winkel in veevoer. ‘Maar niet voor jou, jongetame,’ voegt hij er snel aan toe, terwijl hij met zijn vinger naar Rio wijst en dan knipoogt.

Het is een ruime keuken, met groen geverfde eiken kastjes op het grootste deel van één muur, een gehavend en veelgebruikt fornuis annex kachel van wit email, een langgerekte porseleinen gootsteen, met daarnaast een diepere metalen spoelbak. Er is een ruwhouten werkvlak dat al zo lang in gebruik is dat er deuken in de rand zitten waar drie generaties Richlin-vrouwen brooddeeg hebben staan kneden en wortels en pastinaken hebben fijngehakt, en verse tomaten uit de tuin hebben staan snijden.

In het midden van het vertrek staat een ronde tafel – antiek, kwart gezaagd eiken – met vijf stoelen eromheen, waarvan er maar twee bij elkaar passen en die allemaal kraken en protesteren als ze worden gebruikt.

Het huis is oud. Het is nog van haar vaders betovergrootvader geweest, de Richlin die neerstreek in Gedwell Falls nadat hij een rit van drieduizend kilometer had gemaakt in een ossenwagen. Rio heeft er nooit aan getwijfeld dat ze de rest van haar jeugd op deze plek zal doorbrengen, dat ze hier naar school zal gaan, haar huishoudelijke taken zal doen, en zal optrekken met haar beste vriendin, Jenou.

Ze heeft er ook nooit aan getwijfeld dat ze zal trouwen, kinderen zal krijgen en huisvrouw zal worden. Als ze dit soort dingen bespreken, wat ze vaak doen, zegt Jenou altijd tegen Rio hoe belangrijk het is om te trouwen met een man in goeden doen. ‘Geld en uiterlijk, Rio,’ zegt ze altijd. ‘Geld en uiterlijk.’

‘Hoeft hij dan soms niet aardig en ruimhartig te zijn, en gevoel voor humor te hebben?’

Daarop reageert Jenou steevast met een meewarig hoofdschudden, waarop ze langzaam herhaalt: ‘Geld en uiterlijk. In die volgorde.’

Rio neemt aan, zoals ze altijd heeft aangenomen, dat ze net zo zal worden als haar moeder, die precies zo is als haar grootmoeder. Dat accepteert Rio grotendeels. Maar in haar hoofd en hart zit een klein stemmetje dat daar niet helemaal aan wil. Niet dat het verkeerd zou zijn, maar toch lijkt er iets niet te kloppen. Alsof ze kleren aan probeert die nooit goed zullen passen en ook haar kleur niet zijn.

Dit ongenoegen is vaag, vormloos, maar wel echt. Het probleem is dat het niet betekent dat ze een beter doel in haar leven zou hebben. Of wat voor doel dan ook, eigenlijk, behalve dan natuurlijk om eindexamens te doen op de middelbare school met cijfers die haar en haar familie niet te schande zullen maken.

Rio bergt haar wiskundehuiswerk op in haar bruinleren boekentas, slingert die over haar schouder, geeft haar moeder een kus op haar wang en loopt achter haar vader aan naar de voordeur.

Daar is haar vader blijven staan, zijn silhouet in de deuropening afgetekend tegen het vroege zonlicht op de straat achter hem. Hij is een lange man, met een mager, getekend gezicht door de zware jaren van de Grote Depressie, toen hij zijn gezin alleen een dak boven het hoofd kon blijven geven door elk werk aan te pakken dat hij maar kon vinden, en vaak van zijn winkel *linea recta* vertrok om ergens beerputten te gaan legen of schuren te schilderen.

Op de plagerige toon die ze zo vaak tegen elkaar aanslaan zegt Rio: ‘Kom, pap, sommige mensen moeten ergens naartoe...’

Rio kijkt langs hem heen en ziet een jongen in uniform aankomen die een telegram komt brengen.

Haar hart slaat twee slagen over. Ze wankelt op haar benen. Ze probeert te slikken, maar dat gaat niet; probeert te ademen, maar er drukt een gewicht op haar borstkas. Ze komt naderbij. Haar vader ziet haar en zegt: ‘Het stelt waarschijnlijk niks voor.’

‘Is dit het huis van Richlin?’ vraagt de jongen. Hij spreekt de naam uit met een zachte *ch* in plaats van, zoals het hoort, met een *ck*-klank.

Die knul zou op school moeten zitten. Veel ouder dan twaalf kan hij niet zijn. Misschien bezorgt hij telegrammen voordat hij naar school gaat. Misschien...

Tam Richlin pakt de envelop aan. Die is van vaalgeel dun papier. Hij aarzelt, draait de envelop om alsof hij niet goed weet wat de bovenkant is. Hij likt zijn lippen, en Rio voelt zich steeds ongemakkelijker.

‘Waar gaat het over?’ Haar stem is onvast.

‘Dank je,’ zegt meneer Richlin. De telegramjongen tikt tegen de rand van zijn pet en rent terug naar zijn fiets – opgelucht, aan zijn snelle stappen te zien.

‘Waar gaat het over?’ vraagt Rio weer.

Hij likt weer zijn lippen, en haalt diep adem. Alsof hij opeens haast heeft, scheurt hij de envelop open en haalt er een vel papier uit. Hij staart ernaar. Alleen maar dat: hij staart ernaar, en Rio snapt het.

Na een afschuwelijk lange stilte, waarin de wereld stopt met draaien en de vogels stoppen met zingen en de wind stilvalt, reikt ze naar het telegram en pakt het uit zijn verdoofde vingers. De woorden staan allemaal in hoofdletters:

**HET SPIJT HET MINISTERIE VAN MARINE ZEER U TE
MOETEN MEEDELEN DAT UW DOCHTER RACHEL
RICHLIN...**

Rio kreunt even klaaglijk. Ze kijkt naar haar vader. Hij is tegen de deurpost gezakt, zijn hoofd gebogen. Ze ziet hem alleen en profiel – een donkere omtrek van een man die nergens naar kijkt.

**... UW DOCHTER RACHEL RICHLIN IS GESNEUVELD IN
DE STRIJD TIJDENS DE UITOEFENING VAN HAAR
PLICHTEN IN DIENST VAN HAAR LAND.**

‘Tam? Rio?’

Schuld bewust draait Rio haar ogen, waarin al tranen glinsteren, naar haar moeder. Haar moeder ziet het telegram en de gezichtsuitdrukking van haar echtgenoot, en hoe hij tegen de deurpost gezakt staat alsof greintje kracht hem heeft verlaten. Ze valt op haar knieën, alsof ze neergeschoten is, alsof de spieren van haar benen er ineens allemaal tegelijk de brui aan hebben gegeven.

‘Nee, het is...’ zegt ze. ‘Nee, het is, nee. Nee. Nee. Nee, nee, nee, nee. Niet mijn schatje, niet mijn schatje, niet mijn schatje, alsjeblieft niet, alsjeblieft niet.’ Het begint als ontkenning en eindigt in een smeekbede.

Rio vliegt naar haar moeder, knielt naast haar neer, slaat haar armen om haar moeders schouders – maar wat ze eigenlijk wil is dat haar moeder háár troost, tegen háár zegt dat het een grap of een fout is, of simpelweg onmogelijk. Haar moeder beeft. Zegt keer op keer: ‘Nee, nee, niet mijn schatje, alsjeblieft, alsjeblieft’, alsof ze het door die woorden uit te spreken waar kan maken, alsof het een toverspreuk is waarmee ze de golf van pijn die op haar afgerold komt kan tegenhouden.

Tam Richlin staat daar met gebogen hoofd tegen de deurpost gezakt en zegt niets. Hij balt zijn handen tot vuisten en ontspant ze weer, alsof hij domweg de kracht niet heeft om weer in actie te komen. Maar hij zegt niets. Niets, geen enkel geluid, terwijl zijn vrouw jankt van ellende, jankt in het holletje van de hals van haar dochter die nog in leven is.

Tam Richlin zegt: ‘Ik kan maar beter naar de winkel gaan.’ En na die woorden is hij vertrokken.

Rio brengt haar moeder naar de bank; ze moet haar bij haar schokkende schouders pakken en haar omhoogtrekken. Rio gaat naar de keuken om thee te zetten, want dat hoor je toch te doen op dit soort momenten? Dan zetten mensen toch thee? Terwijl het water aan de kook komt, pakt ze het nette zilveren theeservies en houdt zich zo lang als ze kan bezig met de rangschikking van de onderdelen: de theepot, de sui-

kerpot, het kleine melkkannetje, dat er net niet helemaal bij past, en alles rammelt, omdat haar vingers zo onhandig bewegen. Op de een of andere manier voelt het goed om het nette zilver te gebruiken, het zilver dat alleen met Kerstmis tevoorschijn komt, als er iemand gedoopt wordt, bij die zeldzame gelegenheden dat er een belangrijk persoon op bezoek komt, en als er zussen doodgaan. Degene met wie je altijd rodelde en ruziemaakte, met wie je je kleren deelde, van wie je dingen leerde... Degene op wie je wilde lijken als je later groot was. Op deze dag kunnen ze geen thee drinken uit de oude porseleinen theepot, waar scherfjes af zijn.

‘Ik zie haar almaar in dat koude, grauwe water liggen,’ zegt Millie Richlin. Tranen stromen uit haar ogen, en ze doet geen moeite ze weg te vegen. ‘Ik wil alleen maar...’ Haar armen reiken naar wat niet langer daar is en sluiten zich rondom lege lucht. ‘Maar ze is nu bij Jezus. Ze bevindt zich in de liefhebbende armen van Jezus.’

Waar was Jezus toen de Japanse bommen heel precies gericht uit de lucht vielen?

Rio is niet klaar voor de troost van het geloof. Ze is vervuld van woede. ‘Vuile jappen,’ mompelt ze. ‘Die ellendige, vuile jappen. Rachel zat niet eens op een gevechtsschip, het was een...’ Ze realiseert zich dat ze niet eens weet op wat voor schip Rachel zat; de censoren verboden dat soort informatie. Het enige wat ze weet is dat Rachel haar verzekerd had dat ze geen gevaar liep. *Ik zit gewoon op een ouwe schuit waar niemand een torpedo aan zou willen verspillen.* ‘Vuile jappen. Vuile jappen, waarom zijn ze deze oorlog begonnen? Waarom hebben ze niet –’

‘Ze was altijd zo –’

‘Als het kon, zou ik ze eigenhandig de nek omdraaien, die vuile –’

‘Zo goed in allerlei klusjes, en zo behulpzaam en zo –’

‘Jappen. Zij en die moffen, allebei.’

‘...zo vrolijk. Ze moet haast wel...’ Ze pakt Rio’s arm. ‘Waarom is ze gegaan? Waarom heeft ze zich aangemeld?’

‘Omdat ze dapper is,’ snauwt Rio. Nu komen de tranen snel. ‘Ze is dapper, en ze wil haar steentje bijdragen.’ Ze gaat niet in de verleden tijd over haar zus praten. Rachel is dapper, niet ‘was’. Is.

Geschrokken kijkt haar moeder haar aan. ‘Nee, Rio, nee.’

‘Rachel heeft haar steentje bijgedragen, en nu is ze –’

Niet dat woord. Nog niet.

‘Ik zit hier maar met mijn stomme algebra-huiswerk.’ Rio geeft een trap tegen de poot van de salontafel. Het theeservies rammelt.

‘Hou daarmee op, Rio, nu! Ik ben net mijn... Ik ga niet... Ik zou er niet tegen kunnen. Ik zou helemaal gek worden. En je vader...’ Wanhoop in haar stem, hopeloosheid, angst, en dat alles voedt Rio’s woede.

Rio werpt een blik op de deur waardoorheen haar vader naar buiten is gestapt. Nog niemand heeft die dichtgedaan. De straat buiten is wreed zonovergoten, een prachtige Noord-Californische ochtend, waarin de palmen hoog oprijzen en lavendelbloemen helemaal over de stoep dreigen te groeien.

Rio’s vader moet nu wel bij de veevoederwinkel zijn aangekomen. Hij moet de deur nu open hebben gedaan en het bordje met GESLOTEN hebben omgedraaid. Omdat hij een man is, is dat het wat hij doet – omdat hij een man is die niet huilt, omdat mannen nu eenmaal niet huilen. Huilen is iets voor vrouwen.

Rio’s blik gaat naar het verticale raampje naast de deur, waar de leger-vlag hangt, een rood-witte rechthoek met een enkele blauwe ster erop genaaid op de kant die naar de straat gericht is. In de hele straat hangen dat soort vlaggen. In heel Gedwell Falls. In heel Californië, en in heel Amerika. Ze laten zien dat er van het gezin dat in het huis woont iemand in militaire dienst zit. Bij sommige huizen hangen vlaggen met twee of drie van zulke sterren.

Aan het begin van de oorlog waren er alleen maar blauwe sterren, en het was een erekwestie, een kwestie van trots, maar tegenwoordig worden in veel steden door het hele land her en der wat van die blauwe sterren weggehaald en vervangen door goudkleurige.

Een gouden ster voor je raam betekent dat een gezinslid het ultieme offer heeft gebracht. Zo zeg je dat; het is de geëigende term: ‘ultiem offer’. Rachels gouden ster zal de eerste zijn in Gedwell Falls.

Rio vraagt zich af hoe het in zijn werk gaat. Wie verruilt die blauwe ster voor een gouden exemplaar? Stuur de overheid je een nieuwe vlag?

Wat ontzettend aardig van ze. Zal haar moeder hem er zelf op moeten naaien? Moet ze naar de furniturewinkel om – God verhoede – de ster zelf te gaan halen, de juiste kleur garen te kopen en aan de winkelbediende te vragen...

Als Rio dienst neemt, zullen er een gouden en een blauwe ster op de vlag staan.

Niet denken aan hoe bang Rachel geweest moet zijn. Niet denken aan het water dat haar verstikte toen ze...

‘Ik mag volgens de wet nog geen eigen beslissingen nemen,’ zegt Rio, die haar moeder probeert te kalmeren door haar arm even aan te raken. ‘Het duurt nog ruim een jaar voor ik achttien ben.’

Maar haar moeder luistert niet meer. Ze heeft zich teruggetrokken in stilzwijgen. Rio blijft bij haar zitten in die stilte, totdat het nieuws zich na een paar uur heeft verbreid, en vrienden en familie langskomen met afgedekte schalen en condoleances.

De verdrietige en sombere rituelen van de oorlog hebben Gedwell Falls bereikt.

2

Rio Richlin – Gedwell Falls, Californië, VS

‘Wat is het saai in deze stad. Oer- en oer- en oersaai.’ Jenou Castain laat bij elk ‘oer’ haar hoofd heen en weer gaan, waarna ze het bij ‘saai’ voorover laat vallen. Het effect daarvan is dat haar wijduitstaande blonde haar een heel aantrekkelijke zwieper maakt, wat haar de waarderende blikken oplevert van het groepje jongens helemaal achter in de cafeteria. En uiteraard is Jenou daar zich heel goed van bewust.

‘Dat zeg je keer op keer,’ reageert Rio. Ergens stoort het haar dat Jenou die truc met haar haar weer doet. Rio heeft stiekem zitten gluren naar een jongen die Strand Braxton heet, die van tijd tot tijd naar haar heeft teruggekeken. Eén keer maakten ze zelfs oogcontact, waarvan ze allebei moesten blozen en waarna ze snel hun aandacht weer op iets anders richtten. Rio hoopt erop dat hun o zo nonchalante blikken elkaar nog een keer toevallig zullen kruisen, maar Jenou, die altijd zo nodig de blonde verleidster moet uithangen, heeft Strands aandacht afgeleid.

‘Dat zeg ik keer op keer, omdat het keer op keer waar is. Mag ik je eens iets vragen, Rio... en zit maar niet zo naar Strand te lonken, want ik heb gehoord dat hij met Hillary naar het bal gaat. Schrik je daarvan? Rio, als je opeens het mannelijke deel van de mensheid ontdekt, zul je ook roddel moeten ontdekken. Nou, waar was ik gebleven?’

Hillary? En Strand?

‘Je was me aan het vertellen hoe saai alles is,’ zegt Rio. ‘Wat op zich vrij saai is, weet je – om keer op keer hetzelfde te zeggen.’

‘Nee, ik weet het alweer.’ Jenou knipt in haar vingers. ‘Ik wilde je vragen of er ergens in deze stad ook maar een centimeter oppervlak is die jij niet kent als je broekzak.’

Op dat moment komt de serveerster naar hen toe, en Jenou zegt: 'Ik neem een cheeseburger.'

'Nee, vandaag neem je die niet,' zegt de serveerster. 'Er is geen kaas.'

'Geen kaas?'

'Wist je soms niet dat het oorlog is?' vraagt de serveerster vermoeid. 'Bij de leveranciers is het een zootje.' Ze draagt een verschoten roze uniform en een schort vol etensvlekken, en het soort witte schoenen dat ook verpleegsters dragen.

Geërgerd slaat Jenou met haar vlakke hand op tafel. 'Dat is het top-punt, nu wordt het menens met die oorlog.' Dan krimpt ze in elkaar en zegt: 'O, schat. Sorry. Soms zeg ik dingen...'. Ze haalt haar schouders op.

De serveerster kijkt haar niet-begrijpend aan, en Jenou legt uit: 'Haar zus.'

'Ja, ik heb het gehoord,' zegt de serveerster, nu niet wijsneuzerig meer. 'Gecondoleerd, meid. Ze is nu op een betere plek. Vuile jappen.'

Zo'n meisje ben ik nu geworden: een meisje met wie iedereen medelijden heeft, denkt Rio. Rachel is al een paar weken geleden overleden, maar het huis van de Richlins is nog steeds het enige waar een gouden ster voor het raam hangt. Voor iedereen gaat het leven door, bijna alsof er geen oorlog is, totdat iemand Rio opmerkt. Dan zetten mensen een masker van medelijden op, een lage stem vol medeleven; dan komen de bedreigingen, de stoere praatjes.

Rio wil het ook vergeten, net zo makkelijk als dat anderen af lijkt te gaan. Ze wil weer een poosje normaal zijn, roddelen en plagen en lachen.

'Hamburger,' zegt Rio, terwijl ze haar best doet om de tranen te vermijden die haar sinds het telegram werd afgeleverd achtervolgen, die plotse-ling zonder waarschuwing vooraf opkomen, opgeroepen door een of andere vertrouwde aanblik, een of andere herinnering met een gouden randje. Ze wil lekker kletsen met Jenou en flirten met Strand, en niet de hele tijd geconfronteerd worden met dood en tragedie, met haar vaders ijzige stilzwijgen en haar moeders vertrokken en verslagen gezicht.

'Twee hamburgers en twee milkshakes,' zegt Jenou. 'Welke smaken zijn er?'

‘Nou, we hebben vanille, en verder hebben we vanille.’

‘Ik snap het: geen chocola, omdat het oorlog is.’ Jenou reikt over de tafel en geeft een klopje op Rio’s hand.

In een comfortabele stilte blijven ze zitten tot de hamburgers worden gebracht. Lang duurt dat niet: de burgers zijn niet veel dikker dan een vel karton en zijn snel gaar op de lange stalen grill achter de toonbank.

Ze nemen een paar hapjes, en Rio zegt: ‘Ik heb een dagboek van haar gevonden. Van Rachel, bedoel ik. Boven in haar kamer, onder haar matras verstopt. Ik was daar om te...’ Ze schudt haar hoofd om de tranen op afstand te houden, neemt een grote hap van de burger en werkt die langs de brok in haar keel heen.

Ademhalen. Ademhalen. Oké.

‘Ik ging daar even rondneuzen,’ geeft Rio toe. ‘Maar goed, ik vond dus haar oude dagboek. Ik vroeg me af of ze op het schip misschien ook zoiets heeft bijgehouden.’

Jenou knikt behoedzaam.

‘Als ze soldaat was, krijgen we misschien haar spullen wel, weet je. Wat ze haar “persoonlijke bezittingen” noemen. Maar alles ligt waarschijnlijk op de bodem van de Stille Oceaan, en dan zullen we het nooit weten.’

‘Ik denk het niet,’ zegt Jenou. ‘Wat schreef ze zoal?’

Rio haalt haar schouders op. ‘Ik weet niet. Ik heb niet de... Ik heb het niet gelezen. Op welke jongens ze stiekem verliefd was, denk ik. Maar als ik het lees... Ik bedoel, wat nou als ze alleen maar klaagt over haar irritante kleine zusje?’ Ze probeert een glimlach te forceren, maar er komt weinig van terecht.

‘Je weet dat je tegen mij niet grappig en luchtig hoeft te doen.’

‘Het gaat niet om jou, Jenou. Ik heb iemand horen zeggen, ik weet niet meer wie, maar een of andere wijze man, of een verkoper van slangenolie, wie dan ook... Hoe dan ook, ik heb ergens gehoord dat je in het leven kiest tussen tragedie en komedie.’

‘Is dat een keus dan?’

‘Nou, wat er gebeurt kun je niet kiezen. Je kunt zelfs niet echt kiezen

hoe je je daaronder voelt, volgens mij. Maar je kunt wel kiezen hoe je ermee omgaat.'

Jenou knikt. 'Je begint diepzinnig te worden, Rio.'

'O ja?'

'Heel diepzinnig.'

Sceptisch trekt Rio een wenkbrauw op. 'Dat lijkt alleen maar zo omdat ik altijd zo oppervlakkig ben geweest.'

'Onzin. Ik ben hier degene die oppervlakkig is. Ik ben echt veel oppervlakkiger dan jij.'

'Rachel was niet oppervlakkig. Ze was altijd anders, heel anders dan ik. Rachel had ambitie en doelen en... ideeën.' Weer haalt ze haar schouders op. 'Ze was zo uitgesproken. Snap je wat ik bedoel? Ik voel me... Ik bedoel, ik hoefde er nooit over na te denken -'

Ze wordt onderbroken door een luid gerinkel als er achter de toonbank een glas op de grond valt. Strand kijkt op bij het geluid, ziet Rio en glimlacht.

'Waar hoefde je nooit over na te denken?' dringt Jenou aan.

'O, ik weet niet. Over de toekomst. Het leven. Je weet wel. Ik bedoel, wie ben ik nou helemaal? Gewoon maar een dwaas meisje. Ik was Rachels kleine zusje en jouw minder knappe vriendin. Maar -'

'Je bent helemaal niet minder knap,' zegt Jenou, en ze reikt over tafel om een klopje te geven op Rio's hand. 'Je bent alleen minder sexy.' Dat laatste woord fluistert ze, wat haar op een van Rio's trage grijnzen komt te staan, waardoor Jenou op haar beurt weer moet giechelen, waardoor de jongens zich omdraaien, hun blik en lichamen een en al gretigheid en energie.

'Zie je nou? Dat was een sexy giechel,' zegt Jenou. 'Zal ik je leren hoe je dat moet doen?'

Rio gooit een frietje naar Jenou.

Godzijdank dat Jenou er is.

'Ik denk dat als ik me ooit beschikbaar zou stellen, ik het leger in zou gaan,' zegt Jenou. De nonchalance waarmee ze dat zegt heeft iets wat Rio's interesse wekt.

'Je beschikbaar stellen? Ze zullen je moeten oproepen, Jen, en je dan met een vangnet komen vangen.'

Jenou begint niet meteen te lachen. Rio legt haar burger neer en buigt zich naar voren. ‘Jen?’

‘Heb ik al gezegd dat het echt heel saai is in deze stad?’

‘Jenou Castain, wat gaat er door je heen?’

‘Nou, iedereen weet dat deze oorlog vroeg of laat op Frankrijk overslaat, en dat betekent Parijs. Heb jij niet altijd al Parijs eens willen zien? De lichtstad? De stad van de liefde? Stad van verliefden? De stad waar mijn rijke en knappe toekomstige echtgenoot woont? Je weet immers dat ik van Franse afkomst ben.’

‘Ja, dat heb je al wel een keer of honderd verteld, maar Jen, meen je dat serieus?’ Jenou heeft altijd al graag willen reizen, vooral naar het romantische Frankrijk. Ze heeft er altijd al – nou ja, in elk geval vanaf haar twaalfde – op aangedrongen dat haar naam op z’n Frans moest worden uitgesproken: niet met de stevige Amerikaanse *j* van *jump*, maar met een zachte *zh*: Zhenou. Of kortweg Zhen. Jenou.

Jenou slaat haar ogen op van haar burger met de listige, uitdagende uitdrukking op haar gezicht die Rio al bij vele gelegenheden heeft gezien, meestal gelegenheden waarbij Jenou zich aan de verkeerde kant bevond van een strenge preek van haar ouders, of van de dominee, of zelfs die ene keer van het hoofd van politie.

‘Heb jij daar nooit aan gedacht?’ vraagt Jenou.

‘Ik? Het duurt nog maanden voordat ik voor de wet meerderjarig ben en –’

‘O, denk je nou echt dat je daar niet omheen zou kunnen?’ Jenou trekt haar meest wereldwijze gezicht. ‘Waar een wil is, zijn ook een gum en een typemachine. Fluitje van een cent.’

‘Mijn moeder zou me opsluiten in de schuur bij haar koeien.’ Rio maakt er een grapje van en forceert een wankele lach. Maar ze kapt het gesprek niet af. Ze voelt zich zoals een zalm zich moet voelen nadat het tot hem is doorgedrongen dat er een haak in die smakelijke worm verborgen zit.

Maar dan kijkt Strand haar kant op, en ditmaal is het meer dan een zogenaamd terloopse blik – nu kijkt hij écht. En Rio kijkt zonder te verblikken of te verblozen terug, zo goed als ze kan.

‘Dat geloof ik meteen,’ geeft Jenou toe. ‘Maar Strand dan, je lekkere schatje?’

‘Hij is mijn lekkere schatje niet!’

‘Hij heeft zijn oproep gekregen. Volgende week vaart hij uit.’

‘Wat?’

‘Opgeroepen. Als in: Goedendag, hierbij wordt u gesommeerd u aan te sluiten bij de gewapende strijdkrachten van de Verenigde Staten.’

In het licht van deze ontwikkeling ziet Strand er ineens anders uit. Hij is best een knappe knul, een ernstige jongen met donker haar en maar heel weinig puistjes. Nu ziet hij er tegelijkertijd jonger en ouder uit. Te jong met zijn krap achttien jaren, maar tegelijkertijd oud genoeg voor de wet. Te oud voor schoolboeken, maar te jong voor een geweer en een helm.

Ze stelt zich hem voor in een legergroen of kaki uniform. Ze krijgt een beeld voor ogen van gepoetste koperen knopen en een pet waarvan de klep diep over zijn ogen is getrokken. Ja, hij zou er mooi strak uitzien in zo’n uniform. Hij heeft er de schouders voor en de smalle taille. Maar Jenou is nog steeds aan het woord, dus moet Rio haar overpeinzingen over wat Strand nog meer goed zou staan afbreken.

‘Als je je zelf aanmeldt, kun je kiezen wat je gaat doen, zeggen ze. Je weet wel – word je bijvoorbeeld ergens op een kantoor typiste, of laat je op je schieten. Als je wacht tot je wordt opgeroepen, ga je linea recta naar het front, met al dat beng-beng en boem-boem. En je weet dat ik niet tegen harde geluiden kan.’

Dit heeft Rio eerder gehoord; dat heeft iedereen, en het is algemeen bekend, hoewel Rio’s vader het bitter afdoet als onzin. ‘Ik heb in de laatste oorlog gevochten,’ zei hij. ‘Neem maar van mij aan dat het leger je naar de plek stuurt waar ze je nodig hebben, en als je denkt dat je daar iets tegen in kunt brengen, dan ken je het leger nog niet.’

‘Als ik opgeroepen zou worden, dan zou ik juist graag naar het front willen,’ zegt Rio. Ze wil dapper klinken, zodat ze niet uit de toon valt bij Jenou en Strand, en ook niet bij Rachel. Meent Jenou het serieus? Vast niet. Maar Strand kan er niet voor kiezen om niet serieus te zijn, of wel? Niet als hij is opgeroepen.

‘Wat nou? O, dacht je soms dat je een jap kunt omleggen voor wat hij Rachel heeft aangedaan?’ Jenou knikt veelbetekenend en steekt een frietje in haar mond.

‘Misschien,’ zegt Rio uitdagend. Maar de gedachte dat wraak haar beweegreden zou zijn verontrust haar. Zo zit het nou ook weer niet. O ja, ze zou zeker wel een manier vinden om op de een of andere manier de dood van haar zus te wreken, maar ze heeft niet echt zin om iemand dood te maken, zelfs geen vuile, laffe jap.

Nee, als ze zou worden opgeroepen, zou ze haar aandeel willen leveren. Dat is het: een verlangen om haar aandeel te leveren.

Haar *aandeel*.

Háár aandeel.

Het hele gesprek geeft Rio nu een ongemakkelijk gevoel. Het lijkt haast wel of Jenou haar in verleiding wil brengen. Dat zou niet de eerste keer zijn, en nu ineens moet ze denken aan die keer bij de steengroeve, toen Jenou en zij hoogboven het spookachtige groene water waar van ze niet precies wisten hoe diep het was langs de rand wandelden. Voor de grap had Jenou voorgesteld om naar beneden te springen, en Rio kreeg meteen zin om dat ook echt te doen. Ze had het niet gedaan, maar een paar tellen lang had ze dat wel gewild.

Toen had dat haar dwarsgezeten, en het zit haar nu opnieuw dwars nu ze zich die emotie weer te binnen brengt, dat gevoel van ‘wat kan het mij bommen?’. Een gevoel van roekeloze bevrijding, het gevoel eruit te breken. De vrijheid van dwaasheid. Als Jenou zelf zou zijn gesprongen, zou Rio haar achterna zijn gegaan.

Nu overweegt Jenou te springen. En Rio voelt weer die trek.

Iedereen zou raar staan te kijken.

Wie? Rio? Heeft Rio Richlin zich aangemeld? Nou, dat had ik nooit gedacht!

‘Volgens mij...’ zegt Rio, en ze richt zich niet echt meer tot Jenou. ‘Volgens mij zouden we, omdat dit de eerste oorlog is waarin ze vrouwen laten vechten, eens goed moeten laten zien wat we kunnen.’

Rio geniet van de manier waarop Jenous fraai gevormde wenkbrauw omhooggaat.

‘Ze laten ons vechten? Látén? Grappig dat ik me nooit heb gerealiseerd dat me iets werd onthouden doordat ik niet ten strijde mocht trekken.’

Rio knikt even discreet om de aandacht te vestigen op Strand, die zich achter Jenou bevindt, maar die ze toch nog steeds op de een of andere manier kan zien met haar jongensradar van driehonderdzig graden in de rondte. ‘Waarom zou hij misschien gewond moeten raken en ik niet?’

Jenou schokschoudert. ‘Zo is het tot nu toe altijd geweest. Maar je hoeft het me niet uit te leggen, schat. Ik snap precies wat de voordelen zijn om ver van huis te zijn met een heleboel gezonde jonge kerels om je heen. Daarom geef ik me ook op.’

Dit is de eerste harde uitspraak die Jenou doet, en ook al hebben ze het er al vijf minuten over, toch wordt Rio erdoor overvallen. Ze had het niet goed kunnen geloven.

Jenou waagt de sprong echt. Rio ziet het in haar ogen: uitdagendheid, spanning, een tikje verdriet. Maar ook opwinding.

‘Moet je horen,’ zegt Jenou, en ze spreidt haar vingers op de tafel en buigt zich eroverheen. ‘Ten eerste sturen ze vrouwen niet naar het front om daar mee te vechten en zo. Ze laten ons formulieren uittypen, de telefoon opnemen en vrachtwagens besturen. Ik denk dat de oorlog nog hooguit een halfjaar of een jaar duurt. Dus kan ik mooi de eerste tijd kijken wat er allemaal aan mannen beschikbaar is, en het laatste gedeelte gebruiken om spijkers met koppen te slaan.’

Quasi-wanhopig schudt Rio haar hoofd. ‘Voor jou is zelfs een oorlog alleen maar het zoveelste excuus om achter de jongens aan te gaan.’

‘Wat moet ik zeggen, schat? Ik ben nu eenmaal een optimist.’

En deze stad vind je toch zo verschrikkelijk, Jen? Dat vind ik ook, als Rachel en jij er niet zijn.

Rio en Jenou betalen, gaan naar buiten en lopen samen helemaal naar het stadsplein. Het is lente en de dagen worden langer. Het stadsplein is een groene, lommerrijke ruimte met een mix van iepen en hier en daar een palm. Dit is Noord-Californië, het land van de zon, plus aardig wat mist en net genoeg regen om te zorgen dat er dikke trossen aan de druivenranken hangen.

Het plein is het hart van Gedwell Falls. Hier vind je de krantenkiosk, het telegraafkantoor, de winkel waar alles vijf of tien cent kost, de kapperszaak, een hoedenwinkel, een stoffenzaak, en een van de twee uitgebreide kruidenierszaken. Auto's en trucks, variërend van de nieuwerwetse '38-modellen tot stoffige oude pick-ups van voor de Depressie, staan op de parkeervakken voor de winkels geparkeerd.

In een hoek van het plein staat een verhoogde ronde en overdekte muziektent. In de lente en de zomer speelt een hoempaband er soms marsen en klassieke nummers voor een publiek dat op klapstoelen op het gras zit. Het is de plek waar missverkiezingen worden gehouden, waar bij bloemencorso's de prijzen worden uitgereikt, en waar speeches worden gehouden door politici die campagne voeren.

Rio neemt afscheid van Jenou en steekt in haar eentje het plein over. Een warme wind blaast in haar nek. Ze draagt een roze truitje en een verwassen blauwe jurk die een beetje meebeweegt in het frisse briesje.

Achter haar klinkt het geluid van voetstappen. Ze kijkt achterom en ziet Strand Braxton naderbij komen. Hij ziet er heel doelgericht uit, en Rio vraagt zich af waar hij zo nodig naartoe moet.

Kennelijk komt hij naar haar toe, want als hij ziet dat hij is opgemerkt, vertraagt hij even zijn pas. Dan, alsof hij zichzelf dwingt om weer verder te gaan, gaat hij weer harder lopen, met een vastberaden, zelfs grimmige blik in zijn ogen. Rio blijft staan om op hem te wachten, terwijl ze zich afvraagt wat hij van haar wil. Strand is enigszins buiten adem als hij Rio inhaalt, die onder aan het trapje naar de muziekkapel staat te wachten en erg haar best doet om er nonchalant uit te zien. Losjesweg leunt ze tegen een balustrade, die eigenlijk te laag is om er zo tegenaan te leunen.

De zon gaat onder, oranje vingers reiken door de wolken, en op het moment dat ze zich naar hem omdraait, wordt Strand Braxton in silhouet afgetekend tegen de zonsondergang. Het is zo'n idioot filmisch moment dat Rio bijna moet lachen. Maar haar waardering voor de volmaakt artistieke setting wordt ondermijnd door een golf van angst.

Ik heb niks bijdehands tegen hem te zeggen.

'Hallo daar, Rio,' zegt Strand.

‘Ha, Strand.’

Nu die woorden eruit zijn, blijven ze elkaar een poosje ongemakkelijk staan aankijken, tot de spanning Strand te machtig wordt en hij uiteindelijk zegt: ‘Je hebt denk ik wel gehoord dat ik ben opgeroepen. O, en ik heb nog helemaal niet gezegd hoe erg ik het vind van... je weet wel.’

‘Van Rachel.’

‘Precies,’ zegt hij, en hij steekt zijn handen in zijn zakken.

‘Dank je.’

Er dreigt een nieuwe stilte, en Strand kijkt al enigszins paniekerig.

Rio, die met hem te doen heeft, zegt: ‘Maak je je zorgen? Over dat je weggaat, bedoel ik?’

‘Zorgen?’ Hij trekt een ongelovig gezicht, alsof niets verder bezijden de waarheid zou kunnen zijn. Maar dan bezint hij zich op zijn reactie. Hij knippert met zijn ogen, kijkt naar de grond, en als hij zijn gezicht weer opheft, heeft de zogenaamde nonchalance plaatsgemaakt voor een wrange blik. ‘Ik geloof het wel, ja. Dat ik me zorgen maak, bedoel ik. Een beetje, in elk geval. Ze zeggen dat de meeste jongens uit Gedwell Falls ergens in het zuiden naar een trainingskamp worden gestuurd, maar ik ben hier nog nooit meer dan tachtig kilometer vandaan geweest.’

‘Misschien kom ik je daar dan wel weer tegen,’ zegt ze, terwijl zij ook haar best doet om nonchalant te klinken.

Die woorden brengen hem in verwarring. ‘Pardon?’

‘Ik ga me aanmelden,’ zegt Rio.

Wat?

Wat?

Waarom heb ik dat nou gezegd?

Ze staat op het punt in lachen uit te barsten en te zeggen dat dat maar een grapje was. Maar ze kan het niet. Ze wil het niet echt terugnemen.

‘Maar... waarom?’

‘Ik geloof omdat het het grootste is wat ooit in mijn leven zal gebeuren,’ zegt Rio, en ze spreekt die woorden al uit voordat ze ze ook maar heeft kunnen overdenken. ‘In het leven van ons allemaal. Volgens mij... Volgens mij wil ik gewoon mijn steentje bijdragen.’

Er klinkt een ruisend geluid in haar hoofd, en paniek grijpt haar bij de keel als het tot haar doordringt wat voor enorme taak ze zojuist op zich heeft genomen.

Strand zegt iets, maar ze heeft hem niet verstaan. ‘Sorry, Strand, wat zei je?’

Strand glimlacht schaapachtig. ‘Ik zei: nou, dan kan het dus niet.’

‘Wat kan er niet?’

Ze staan nu dicht bij elkaar dan ze allebei bewust hebben besloten. Ze moet haar hoofd een beetje schuin houden om oogcontact te maken; ze is lang, maar hij is nog steeds een paar centimeter langer dan zij. Strand heeft wimpers waar ieder meisje een moord voor zou doen. Dat registreert ze; ze registreert de welgevormde rankheid van zijn neus, focust zich op willekeurige details terwijl haar hart sneller van hem gaat kloppen, en nóg sneller van paniek.

Waarom deed ik dat?

‘Wat niet kan... Nou ja, het punt is dat ik een paar van de jongens die worden opgeroepen of die zichzelf aanmelden heb gesproken, en zij zeggen bijna allemaal dat ze brieven naar huis schrijven aan een meisje. Maar ik heb niet echt een meisje aan wie ik kan schrijven.’

‘Schrijf je dan niet aan Hillary?’

‘Hillary?’ Een verwarde frons. ‘Aan haar? Nee, zij en ik... Ik bedoel, we zijn één keer met elkaar uit geweest. Maar ze heeft iets met iemand anders. En trouwens, we zijn altijd gewoon vrienden geweest.’

Die roddels van Jenou klopten dus niet.

‘Aha.’ Wat ze ziet is een jongen die van dichtbij nog knapper is dan van een afstandje, wat volgens haar ongebruikelijk is, want zien de meeste mensen er juist van een afstandje niet beter uit? En spelen de meeste mensen niet alleen met de gedachte vrijwillig dienst te nemen in een oorlog, in plaats van het zo plompverloren eruit te flappen?

Hij heeft haar in paniek gebracht, dat is het. Hij en Jenou. De angst om achtergelaten te worden. Onzin, allemaal – een bonte mix van motieven, die geen van alle het daglicht in kunnen worden gehaald om op een verstandige manier te worden onderzocht zolang ze naar de lijn van zijn kaak kijkt, naar zijn gebeeldhouwde lippen, en ge-

woon in het algemeen het grote en sterke en toch zachte gevoel van...

Neem het terug, Rio. Je moet het terugnemen.

Ziet hij haar nu van dichtbij en valt hem op dat haar neus te klein is? Ze moet de neiging onderdrukken om haar donkere haar aan te raken, dat waarschijnlijk op een onaantrekkelijke manier alle kanten op piekt. Waarom heeft ze niet even op de toiletten van de cafetaria in de spiegel gekeken hoe haar haar zat?

Ze heeft het gevoel dat ze zo meteen gaat flauwvallen. Het is allemaal te veel, veel en veel te snel. Ze is in de war en haar gedachten schieten als raketten heen en weer en laten willekeurige sporen na van vonken en rook en...

‘Dus tja,’ gaat Strand verder, worstelend met elk woord, ‘ik weet dat wij elkaar helemaal niet zo goed kennen, maar ik vroeg me af of je morgenavond met me naar de film zou willen. Dan kan ik je schrijven als ik weg ben. Maar nu jij ook gaat...’ Opeens ziet hij er uitgeput uit, alsof hij zijn laatste beetje moed heeft opgebruikt om op dit punt in het gesprek aan te komen.

‘Volgens mij kunnen soldaten elkaar best schrijven,’ zegt Rio, en haar stem klinkt haar zelf schrill en vals in de oren. ‘Ik bedoel, waar je ook bent, en waar ik ook ben, we zouden elkaar nog steeds brieven kunnen schrijven. Toch?’

Waar ben je nou mee bezig? Wil je je nou aanmelden? Of een date versieren?

Maar ze kan in gedachten Jenous stem horen, en die stem zegt: ‘O, kom op nou, schat; je weet precies waar je mee bezig bent.’

Rio's voorstel geeft Strand een nieuwe stoot energie – misschien wel een beetje te veel, want hij schreeuwt bijna: ‘Ja! Ja, dat zouden we kunnen doen, hè? Jij zult tenslotte niet ergens in de loopgraven belanden. De meisjes houden ze hier in de Verenigde Staten. Of misschien ergens in Engeland, maar in elk geval zul je in staat zijn om te schrijven.’ Hij klapt in zijn handen, lijkt dan door diezelfde handen verrast, blijft er een paar tellen verward naar staan staren, steekt ze dan in zijn zakken en gaat verder: ‘We zouden onze aantekeningen kunnen vergelijken over... over het leven in het leger. Natuurlijk kunnen we dat. Waarom niet?’

‘En het zou goed zijn als we elkaar voordat we die correspondentie entameren wat beter zouden leren kennen,’ zegt Rio.

Die correspondentie entameren?

Daar trekt hij zijn wenkbrauwen van op.

‘Ja, dat was interessant uitgedrukt,’ geeft Rio met lichte zelfspot toe. ‘Ik bedoelde een film. Zoals jij zei, zouden we naar de film kunnen gaan.’

‘Ja! Dat is het natuurlijk, want ik zei iets over een film, toch? Morgenavond. Dat bedoelde je toch?’

‘Natuurlijk!’ zegt ze, en het komt eruit als een piep.

Als de welopgevoede jongen die hij is loopt Strand de rest van de weg met haar mee naar huis, maar het enige gesprek dat plaatsvindt is dat tussen de stemmen in Rio’s eigen hoofd. Ze heeft zojuist haar hele leven opgehangen aan een gesprek in een cafetaria met haar beste vriendin en een onhandige uitwisseling met een jongen die ze amper kent.

Nu, nú dus, hier voor haar voorkeur, waar ze afscheid moet nemen, is het moment om het allemaal terug te nemen.

Maar ik wil graag met hem naar de film. Dat wil ik echt.

‘Een fijne avond nog, Strand.’

‘Ik kom je om zeven uur ophalen, als je dat goedvindt.’

‘Prima.’

Rio haast zich naar binnen, doet de deur achter zich dicht en leunt er met haar rug tegenaan.

Ze gaat uit met een jongen.

En ze gaat ook de oorlog in.